

Õiguskantsler

Vello Väinsalu
Haljala Vallavolikogu
volikogu@haljala.ee

Teie nr

Meie 21.01.2019 nr 6-4/181639/1900358

Haljala valla aleviku- ja külavanema ning piirkondliku kogukonnakogu statuudi § 2 lg 1

Lugupeetud volikogu esimees

Õiguskantsleri poole pöördus Haljala valla elanik seoses Haljala Vallavolikogu 15.05.2018 määrusega nr 24 „[Haljala valla aleviku- ja külavanema ning piirkondliku kogukonnakogu statuut](#)“. Statuudi § 2 lõike 3 järgi (koostoimes statuudi § 2 lg-ga 1) väljastab vallavalitsus aleviku- või külavanemale (edaspidi asulavanem) üldkoosolekul osalejate registreerimiseks elanike nimekirja.

Leian, et statuudi § 2 lg 3 on vastuolus [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) §-ga 26 ja [rahvastikuregistri seaduse](#) (RRS) § 44 lg 1 punktiga 2. Vallavalitsusel ei ole õigust väljastada asulavanemale elanike nimekirja, sest asula üldkoosoleku tegevus ega asulavanema valimine ei ole praegu reguleeritud avaliku ülesande täitmisena. Vallavolikogul on siiski võimalik asulavanema valimise korraldamist ja oma määruste üle järelevalve tegemise korda reguleerida avaliku ülesande täitmisena.

Teen Haljala Vallavolikogule ettepaneku viia statuut põhiseaduse ja seadusega kooskõlla. Palun andke hiljemalt 11.03.2019 teada, kuidas olete ettepanekut järginud.

Järgnevalt põhjendan oma seisukohta (I) ja selgitan valla võimalusi täita avalikku ülesannet asulavanema valimisel (II).

I. Põhiseaduse § 26 järgi on igaühel õigus perekonna- ja eraelu puutumatusetele. Riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud ei tohi kellegi perekonna- ega eraellu sekkuda muidu, kui seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks.

Rahvastikuregistrist saadud isikuandmete väljastamine kolmandale isikule on isikuandmete töötlemine. Kui kohalik omavalitsus töötleb isikuandmeid (asula elanike nimekirja väljastamine vallavalitsuse poolt asulavanemale), kitsendab see isiku PS-ga sätestatud põhiõigust eraelu puutumatusetele. Riigikohus on öelnud, et eraelu puutumatus riivena käsitatakse muu hulgas isikuandmete kogumist, säilitamist, kasutamist ja avalikustamist (RKHKo 12.06.2012, [3-3-1-3-12](#), p 19).

[Isikuandmete kaitse üldmääruse](#) art 6 lg 1 punkti e alusel on isikuandmete töötlemine lubatud avaliku võimu teostamiseks, mille konkreetne õiguslik alus tuleb sätestada seaduses. RRS § 44 lg 1 punkti 2 alusel on rahvastikuregistri andmetele juurdepääsu õigusi riigi- ja kohaliku

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

omavalitsuse asutusel ning juriidilisel või füüsilisel isikul avaliku ülesande täitmiseks. Ka Haljala Vallavalitsuse, Siseministeeriumi ja Siseministeeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskuse vahel sõlmitud [rahvastikuregistri andmete töötlemise lepingu](#) p 1.1 määratleb lepingu objektina rahvastikuregistri andmete töötlemise, selleks et kasutaja (s.t vallavalitsus) saaks talle seadusega pandud avalike ülesannete täitmiseks vajalikke andmeid.

Aleviku ja küla (edaspidi asula) üldkoosoleku tegevus ei ole kohaliku omavalitsuse avaliku ülesande täitmine. Ka asulavanema valimine asula üldkoosolekul ei ole kohaliku omavalitsuse avaliku ülesande täitmine.

Asula üldkoosolek ei ole haldusorgan ([haldusmenetluse seaduse](#) § 8 lg 1), vaid külaelu juhtimise tööorgan, mille võib kokku kutsuda asulavanem või vähemalt üks neljandik asula elanikest (statuudi § 2 lg 1). Statuudi § 2 lg 3 sätestab, et üldkoosolekul osalejad registreeritakse vallavalitsuse väljastatud elanike nimekirja alusel. Nende kahe statuudi sätte koostoimest järeldub, et asula üldkoosolekul osalejad registreeritakse elanike nimekirja alusel, mille vallavalitsus asulavanemale väljastab.

Asulavanema amet on ühiskondlik usaldusamet (elanike ühendaja, nende ühiste huvide kujundaja, asula hoidja, edendaja ja esindaja). Asulavanem ei ole vallavalitsuse ametnik. Tema valivad ühe asula või mitme tihedalt seotud asula elanikud asula üldkoosolekul (statuudi § 1 lg 3 ja § 3 lg 1). Statuudi § 3 lg 3 sätestab, et vanema valimiseks moodustatakse vähemalt kolmeliikmeline komisjon, millesse peab kuuluma piirkondliku kogukonnakomisjoni ja/või vallavalitsuse esindaja. Komisjon kutsub selleks kokku asula elanike üldkoosoleku ja korraldab vanema valimised.

Asjaolu, et asulavanema valimiseks moodustatavasse vähemalt kolmeliikmelisse komisjoni kuulub piirkondliku kogukonnakomisjoni ja/või vallavalitsuse esindaja (statuudi § 3 lg 3 lause 1), ei muuda asulavanema valimise korraldamist (statuudi § 3 lg 3 lause 2) kohaliku omavalitsuse ülesandeks. Statuudi § 3 lg 3 teisest lausest ei selgu ka üheselt, kas asulavanema valimiseks üldkoosoleku kokku kutsuv ja valimisi korraldav komisjon registreerib üldkoosolekul osalejad ise või tuleb nad registreerida külavanemal statuudi § 2 lg 3 kohaselt. Eespool öeldust nähtub aga, et kummagi variandi puhul ei ole kehtiva statuudi järgi tegu isikuandmete töötlemisega kohaliku omavalitsuse avaliku ülesande täitmiseks.

Seega ei toimu statuudi § 2 lg-s 3 ette nähtud isikuandmete töötlemine (vallavalitsuse poolt asulavanemale elanike nimekirja väljastamine) avaliku ülesande täitmise raames (vt isikuandmete kaitse üldmääruse art 6 lg 1 punkt e, RRS § 44 lg 1 punkt 2). Statuudi § 2 lg 3 ei vasta ka muudele isikuandmete kaitse üldmääruse art 6 lg-s 1 nimetatud seadusliku andmetöötluse alustele. Niisiis kitsendab statuudi § 2 lg 3 (koostoimes § 2 lg-ga 1) isiku põhiõigust eraelu puutumatusel (PS § 26) õigusvastaselt.

II. Valimise korra kehtestamine eeldab valijate (asula elanike) kindlaksmääramist ja nende isikuandmete kontrollimist. Järelikult on asulavanema valimisel isikuandmete töötlemine teatud ulatuses paratamatu. Andmekaitse Inspektsiooni koostatud [isikuandmete töötleja üldjuhendis](#) märgitakse muu hulgas, et avaliku võimu teostamisel ja avaliku ülesande täitmisel võib andmetöötlus olla õigusaktis otse nimetatud või ka tuletatud selle täitmise vajadusest (p 4).

[Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) (KOKS) § 58 lg 3 kohaselt määrab volikogu statuudis kindlaks muu hulgas ka asulavanema valimise korra. Volikogu võib statuudis asulavanema valimiste

korraldamise reguleerida kohaliku omavalitsuse ülesandena. Sel juhul oleks see vabatahtlik omavalitsuslik ülesanne (avalik ülesanne, mida omavalitsusüksus pole kohustatud täitma, kuid mida ta võib endale täitmiseks võtta).

Avalik ülesanne on sätestatud ka KOKS §-s 24, mille kohaselt kontrollivad seaduste ja volikogu määruste ning otsuste ja valla- või linnavalitsuse määruste ning korralduste täitmist seaduses ja valla või linna põhimääruses sätestatud korras volikogu ja valitsus.

Seega on Haljala Vallavolikogul võimalik asulavanema valimise korraldamist ja oma määruste üle järelevalve tegemise korda reguleerida avaliku ülesande täitmisena.

Enne seda, kui otsustada asulavanema valimise korraldamise ja/või statuudi täitmise kontrolli regulatsiooni üle, tuleks Haljala Vallavolikogul ja -valitsusel analüüsida, kas isikuandmete töötlemine kõnealuste ülesannete raames oleks kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetega ja Riigikohtu praktikaga põhiõiguste ja -vabaduste piirangute osas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Vallo Olle 693 8445
vallo.olle@oiguskantsler.ee

Erkki Sven Margna 693 8430
erkkisven.margna@oiguskantsler.ee